

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTRAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL UŽSIENIEČIŲ IŠSIUNTIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS STEBĖSENOS
VYKDYMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2015 m. balandžio 10 d. Nr. 1V-279 / A1-196

Vilnius

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 126 straipsnio 2 dalimi ir įgyvendindami 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB „Dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse“ (OL 2008 L 348, p. 98) 8 straipsnio 6 dalį,

t v i r t i n a m e Užsieniečių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos stebėsenos vykdymo tvarkos aprašą (pridedama).

Vidaus reikalų ministras

Saulius Skvernelis

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro
ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministro

2015 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr.1V-279/1A-196

UŽSIENIEČIŲ IŠSIUNTIMO IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS STEBĖSENOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Užsieniečių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos stebėsenos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – aprašas) reglamentuoja užsieniečių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos (toliau – išsiuntimas) stebėsenos (toliau – stebėseną) tikslą, objektą, reikalavimus stebėseną vykdančiam stebėtojui, jo teises ir pareigas bei stebėsenos organizavimo ir vykdymo tvarką.

2. Aprašo nuostatos taikomos užsieniečių išsiunčiant iš Lietuvos Respublikos Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – įstatymas) 106 straipsnio 6 dalies ar 126 straipsnio 1 dalyje nustatytais pagrindais.

3. Apraše vartojama sąvoka „stebėseną“ suprantama kaip aprašo nustatyta tvarka atliekamas nepriklausomas tikslingai organizuotas užsieniečio išsiuntimo vykdymo stebėjimas ir šio stebėjimo metu gautų duomenų analizė bei vertinimas.

4. Kitos apraše vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, apibrėžtas įstatyme bei Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-429 „Dėl Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, grąžinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – sprendimų priėmimo aprašas).

5. Stebėsenos tikslas – nešališkai ir objektyviai vertinti, ar institucija, vykdydama sprendimą dėl užsieniečio išsiuntimo arba sprendimą dėl kitos valstybės priimto sprendimo dėl užsieniečio išsiuntimo vykdymo galimumo (toliau – sprendimas dėl išsiuntimo), laikosi reikalavimų, įtvirtintų 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL 2008 L 348, p. 98), 2005 m. gegužės 4 d. Europos Tarybos Ministrų kabineto Dvidešimtyje gairių dėl priverstinio grąžinimo (CM(2005)40), Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą standartuose, taip pat kitų tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų bei rekomendacijų užsieniečių išsiuntimo srityje, ir užtikrinamos išsiunčiamų užsieniečių pagrindinės žmogaus teisės ir orumas visos išsiuntimo procedūros metu.

6. Stebėseną aprašo nustatyta tvarka vykdo tarptautinės ar nevyriausybinės organizacijos, su kuriomis teisės aktų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija pasirašo projekto sutartį (toliau – projekto sutartis), paskirtas (-i) stebėtojas (-ai) (toliau – stebėtojas) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM).

II SKYRIUS

REIKALAVIMAI STEBĖTOJUI, STEBĖTOJO TEISĖS IR PAREIGOS

7. Stebėtojas turi atitikti šiuos reikalavimus:

7.1. būti susipažinęs su tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais užsieniečių išsiuntimo srityje;

7.2. gerai išmanyti žmogaus teisių ir laisvių apsaugos standartus;

7.3. turėti aukštąjį socialinių mokslų studijų srities, teisės, socialinio darbo ar psichologijos studijų krypties išsilavinimą;

7.4. mokėti ne mažiau kaip dvi užsienio (iš jų bent viena – anglų, vokiečių, prancūzų arba rusų) kalbas ne žemesniu nei pažengusio vartotojo lygmens B2 lygiu.

8. Stebėtojas turi šias teises:

8.1. aprašo 15 punkte nustatyta tvarka būti informuotas apie visus planuojamus vykdyti sprendimus dėl išsiuntimo ir apie šių sprendimų vykdymo sustabdymą;

8.2. susitikti su išsiunčiamu užsieniečiu, įskaitant su esančiu sulaikymo vietoje (kartu su sprendimą dėl išsiuntimo vykdančiu pareigūnu, kai pradedamas vykdyti sprendimas dėl išsiuntimo), ir užsieniečių informuoti apie stebėtojo teises bei pareigas išsiuntimo metu;

8.3. patekti į visas patalpas, kuriose išsiuntimo procedūros metu yra išsiunčiamas užsienietis ir išsiuntimą vykdančys pareigūnai (taikoma tik Lietuvos Respublikoje);

8.4. savo iniciatyva ir be išankstinio įspėjimo stebėti pasirinktą sprendimo dėl išsiuntimo vykdymą aprašo 11 ar 12 punktuose nustatyta apimtimi, dalyvauti visose išsiuntimo procedūrose, išskyrus asmens kūno patikroje, jei užsienietis yra priešingos nei stebėtojas lyties asmuo;

8.5. bendrauti su išsiunčiamu užsieniečiu (išskyrus teisinės pagalbos teikimą ir sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo pagrįstumo ar teisėtumo vertinimą);

8.6. prašyti ir gauti iš sprendimą dėl išsiuntimo vykdančių pareigūnų paaiškinimus dėl pasirengimo išsiųsti ir išsiuntimo vykdymo metu taikytų priemonių;

8.7. konfidencialiai atkreipti išsiuntimą vykdančių pareigūnų dėmesį dėl galimo išsiunčiamo užsieniečio pagrindinių žmogaus teisių ir orumo pažeidimo.

9. Stebėtojas turi šias pareigas:

9.1. būti nešališkas ir objektyvus atlikdamas stebėseną;

9.2. vengti bet kokių veiksmų, kurie galėtų sutrukdyti sėkmingai įvykdyti sprendimą dėl išsiuntimo;

9.3. viešai nevertinti sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo pagrįstumo ir teisėtumo;

9.4. konfidencialiai tvarkyti užsieniečio asmens duomenis, kuriuos sužinojo vykdydamas stebėseną;

9.5. po stebėto sprendimo dėl išsiuntimo įvykdymo aprašo 17 punkte nustatyta tvarka pateikti vykdyto stebėjimo ataskaitą.

III SKYRIUS

STEBĖSENOS OBJEKTAS

10. Stebėtojas, pasirinkdamas stebėti konkretų sprendimo dėl išsiuntimo vykdymą, pirmenybę teikia atvejams, kai išsiunčiamas užsienietis, kuris yra pažeidžiamas asmuo, taip pat atsižvelgia į kitas reikšmingas aplinkybes, kai būtina didesnė išsiunčiamo užsieniečio teisių ir interesų apsauga.

11. Vykdamą stebėseną, stebimi, vertinami ir analizuojami duomenys apie faktinę išsiuntimo procedūrą, kuri apima užsieniečio išvykimą iš sulaikymo arba kitos užsieniečio buvimo vietos, jei jis nėra sulaikytas, vykimą iki pasienio kontrolės punkto ir užsieniečio perdavimą užsienio valstybės pasienio pareigūnams arba vykimą iki Tarptautinio Vilniaus oro uosto, arba vykimą iki užsienio valstybės, į kurią jis išsiunčiamas, oro uosto ir užsieniečio perdavimą tos valstybės kompetentingiems pareigūnams.

12. Jei sprendimas dėl išsiuntimo vykdomas dalyvaujant jungtiniame skrydyje, vykdomame pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos sprendimą 2004/573/EB „Dėl jungtinių skrydžių organizavimo, iš dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijos išsiunčiant trečiųjų šalių piliečius, kurių atžvilgiu priimti atskiri įsakymai dėl išsiuntimo“ (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 7 tomas, p. 78), vykdamą stebėseną stebima faktinė išsiuntimo procedūra, kuri apima užsieniečio išvykimą iš sulaikymo vietos, vykimą iki oro uosto, iš kurio vykdomas jungtinis skrydis, ir jungtinio skrydžio laukimą, atsižvelgiant į jungtinį skrydį organizuojančios valstybės nustatytas procedūras.

13. Stebėtojas, stebėdamas sprendimo dėl išsiuntimo vykdymą, ypatingą dėmesį skiria:

13.1. pagrindinių žmogaus teisių ir orumo užtikrinimui;

13.2. laisvę ribojančių priemonių ir jėgos panaudojimui (naudojimo pagrįstumas, proporcingumas, veiksmingumas, trukmė);

13.3. sprendimą dėl išsiuntimo vykdančių pareigūnų profesionalumui bendraujant su išsiunčiamu užsieniečiu, šių pareigūnų elgesiui nenumatytose situacijose ir sprendžiant iškilusias praktines problemas;

13.4. specialiųjų pažeidžiamų asmenų poreikių užtikrinimui.

IV SKYRIUS

STEBĖSENOS ORGANIZAVIMAS IR VYKDYMAS

14. Tarptautinė ar nevyriausybinė organizacija, pasirašiusi projekto sutartį, raštišku pranešimu (paštu ar elektroninio ryšio priemonėmis) informuoja atsakingas institucijas, kurių pareigūnai vykdo užsieniečių išsiuntimą, apie įgaliotą (-us) stebėseną atlikti stebėtoją (-us), nurodydama jų vardą (-us), pavardę (-es) ir kontaktinę informaciją (telefono numerį ir elektroninio pašto adresą (toliau – stebėtojo elektroninis paštas)).

15. Sprendimą dėl išsiuntimo vykdanči institucija apie planuojamą vykdyti sprendimą dėl išsiuntimo stebėtojo elektroniniu paštu informuoja stebėtoją (-us) (kuo skubiau paaiškėjus išsiuntimo maršrutui ir kelionės detalėms, bet ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo lėktuvo bilietų užsakymo (rezervavimo), jei užsienietis išsiunčiamas oro transportu), nurodydama tokią informaciją:

15.1. duomenis apie išsiunčiamą užsienietį (vardas (-ai), pavardė (-ės), gimimo data, pilietybė);

15.2. sprendimo dėl išsiuntimo priėmimo pagrindą (įstatymo straipsnis, dalis, punktas);

15.3. duomenis apie išsiuntimo maršrutą (vieta, iš kurios išvykstama, išvykimo data ir laikas, miestas (valstybė), į kurį vykstama, naudojama transporto priemonė, tarpiniai miestai (valstybės), jei skrydis yra jungiamasis, skrydžio duomenys (oro bendrovė, reiso numeris), numatoma kelionės trukmė, nurodoma, ar išsiuntimas vykdomas dalyvaujant jungtiniame skrydyje);

15.4. kita svarbi informacija (ar užsienietis yra pažeidžiamas asmuo, užsieniečio specifiniai poreikiai ir pan.).

16. Jeigu stebėtojas buvo informuotas apie numatomą vykdyti sprendimą dėl išsiuntimo, tačiau sprendimų priėmimo aprašo nustatyta tvarka priimamas sprendimas sustabdyti šio sprendimo dėl išsiuntimo arba sprendimo dėl kitos valstybės sprendimo vykdymo galimumo vykdymą, įgaliota vykdyti sprendimą institucija stebėtojo elektroniniu paštu apie tai nedelsdama informuoja stebėtoją.

17. Ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po stebėto užsieniečio išsiuntimo procedūros pabaigos stebėtojas parengia vykdyto stebėjimo ataskaitą, kurioje nurodo stebėtas išsiuntimo procedūras, stebėjimo rezultatus, pastebėtus pažeidimus, ir pateikia paštu arba elektroniniu paštu ją sprendimą dėl išsiuntimo vykdydžiusiai institucijai. Stebėtojo surašyta ataskaita pridedama prie užsieniečio asmens bylos ir viešai neskelbiama.

18. Tarptautinė ar nevyriausybinė organizacija, kurios stebėtojas sprendimo dėl išsiuntimo vykdymo metu pastebėjo esminių išsiuntimo procedūros ar žmogaus teisių ir orumo pažeidimų (dėl akivaizdžiai neproporcingo prievartos priemonių panaudojimo, šiurkštaus pagrindinių teisių pažeidimo), apie tai nedelsdama raštu informuoja VRM.

19. VRM, įvertinusi iš tarptautinių ir nevyriausybinių organizacijų gautą aprašo 18 punkte nurodytą informaciją, gali inicijuoti tyrimą dėl stebėtojo pateiktos informacijos ir apie jo rezultatus informuoja atitinkamą tarptautinę ar nevyriausybinių organizaciją. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, prireikus VRM atlieka aprašo 21.2 ir (ar) 21.3 papunkčiuose nurodytus veiksmus.

20. Tarptautinė ar nevyriausybinių organizacija ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo projekto sutarties pabaigos VRM pateikia apibendrintą ataskaitą apie vykdytą stebėseną, pagrįstą vykdytos stebėsenos duomenimis ir su pasiūlymais dėl užsieniečių išsiuntimo procedūrų tobulinimo.

21. VRM, gavusi aprašo 20 punkte nurodytą tarptautinės ar nevyriausybinių organizacijos ataskaitą:

21.1. supažindina su ja atsakingas už užsieniečių išsiuntimą institucijas;

21.2. prireikus organizuoja už išsiuntimo vykdymą atsakingų institucijų atstovų ir stebėtojų aptarimą dėl stebėsenos metu pastebėtų išsiuntimo procedūros ar žmogaus teisių ir orumo pažeidimų ar tinkamo tarptautinių standartų ir gerosios patirties įgyvendinimo, į kurį gali būti kviečiami kitų valstybės institucijų ir įstaigų bei organizacijų atstovai;

21.3. prireikus imasi priemonių dėl užsieniečių išsiuntimo procedūrų tobulinimo ir (ar) atitinkamų pažeidimų prevencijos priemonių įgyvendinimo.

22. VRM, vykdydama stebėseną, bendradarbiauja su kitomis valstybės institucijomis ir įstaigomis bei tarptautinėmis ir nevyriausybinių organizacijomis, veikiančiomis migracijos ir žmogaus teisių srityse.

23. Aprašo 20 punkte nurodyta tarptautinės ar nevyriausybinių organizacijos ataskaita (su nuasmenintais duomenimis) skelbiama VRM interneto svetainėje.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Stebėseną finansuojama valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos atitinkamų fondų lėšomis.

25. Tarptautinės ir nevyriausybinių organizacijos pagal projekto sutartį projektui skirtų finansavimo lėšų apskaitą tvarko ir reikiamas ataskaitas teikia projekto sutarties ir projekto finansavimo teikimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.
